

AYTƏN BABAYEVA*

AZƏRBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜĞƏTLƏRİNDƏ İNGİLİS DİLİNƏ MƏXSUS G, H, J, K, Q, L, N, R, Ç, S, T BAŞLANGICLI İCTİMAİ-SİYASİ TERMİNLƏR

Azərbaycan dilinin lüğət tərkibinə ingilis dilinin informasiya məkanından müxtəlif olaraq xeyli miqdarda leksik-terminoloji vahidlər, o cümlədən, ictimai-siyasi terminlər daxil olmaqdadır. Azərbaycan dilinə daxil olan bu tipli söz və terminlərin böyük əksəriyyəti ingilis mənşəlidir. İctimai-siyasi məzmun şaxəli belə söz və terminlər ayrı-ayrı hərf başlıqlarına malikdir. Məhz həmin hərf başlıqlarına malik olan terminlərin izahlı lüğətlərdə müqayisəsinə aparmaq praktik cəhətdən əlverişlidir. Belə olduqda lüğətlərdəki qeyri-bərabərlik daha asan qaydada müəyyənləşdirmək mümkün olur. Lüğətlərdə ictimai-siyasi məzmunlu söz və terminləri araşdırıb müqayisə və təhlil etdikdə aydın olur ki, bütün nümunələrin hamısı cəmiyyətlə eyni deyildir. Yəni bir lüğətdə qeyd alınmış sözlə başqa lüğətdə rast gəlməmək də mümkündür. Bu ondan irəli gəlir ki, lüğətlərin hamısı, əlbəttə ki, eyni vaxtda nəşr olunmamışdır. Daha sonra, bütün lüğətlərdə ictimai-siyasi terminlərin qeyd alınması əsas məqsəd olmamışdır. Odur ki, nəzərdə tutulan terminlərin müqayisəsi və təhlili vahid xətt üzrə baş vermir. Həmçinin, nəzərə alınmalıdır ki, ayrı-ayrı lüğətlərdə terminlərin yazılış normaları barədə fərq baş verməsi də istisna deyildir. Bunun üçün terminlərin orfoqrafiya lüğətlərindəki nümunələr əsasında müqayisəsi və təhlili zərurət yaradır. Azərbaycan dili lüğətlərinə ingilis mənşəli ictimai-siyasi terminlərin daxil olmasında başlıca mənbə mətbuat dilindən ibarətdir

Açar sözlər: lüğət, anlayış, alınma, termin, informasiya

Giriş

Azərbaycan dilinin lüğət tərkibinə ingilis dilinin informasiya məkanından mütəmadi olaraq xeyli miqdarda leksik-terminoloji vahidlər, o cümlədən, ictimai-siyasi terminlər daxil olmaqdadır. Bunların əksəriyyəti ingilis mənşəlidir. İctimai məzmun şaxəli belə terminlər ayrı-ayrı hərf başlıqlarına malikdir. Azərbaycan dili lüğətlərində bunların ümumi mənzərəsini aşağıdakı kimi səciyyələndirmək mümkündür.

Əsas təhlil

Azərbaycan dilinin orfoqrafiya və digər izahlı lüğətlərində *g, h, i* səsləri ilə qeyd alınan ictimai-siyasi terminlərdən daha çox nəzərə çarpanlarına dair aşağıdakıları nümunə göstərmək olar: *gender* [gender – cins, növ], *holding* [holding- sahibkarlıq], *imeyl* [e-mail – elektron rabitə], *imic* [image - reputasiya], *imicmeyker* [imagemaker – obraz yaratmaq], *impiçment* [impeachment - etimadsızlıq], *intervü* [interview- müsahibə] və s. Azərbaycan dilinin lüğətlərində qeyd alınan bu terminlərin ictimai-siyasi məzmunu ingilis dilinin müvafiq lüğətlərində əsasən aşağıdakı kimi müəyyən edilir: *gender* termini hərfi mənada cins, növ anlayışı bildirir. İctimai anlayışa görə sosial həyatın davranış qaydalarına aid təəssüratı özündə cəmləşdirir [2].

Holding hərfi mənada saxlamaq, sahib olmaq mənası bildirir. Lakin bu sözün hərfi mənası ictimailəşərək şirkətlər qrupu və iri şirkət səhmlərinin nəzarət paketinə sahib olmaq anlayışını özündə əks etdirir [3]. *İmeyl* termini hərfi mənada elektron post mənası bildirir. İnternet şəbəkələrində məlumatın alınması və ötürülməsi funksiyasına görə ictimai anlayışla səciyyələnir [1]. *İmic* sözü hərfi mənada obraz, təsvir, ictimai funksiyaya görə hər hansı ictimai-siyasi xadim barəsində təsəvvür, prestij, nüfuz anlayışı bildirir [4]. *İmicmeyker* termini də hərfən obraz, təsvir mənasında işlənir. İctimai-siyasi mənada isə ictimai xadim və ya siyasətçinin yaxşı obrazını canlandırmağa çalışan təbliğatçı anlayışı bildirir [5]. *İmpiçment* termini lüğəti mənaya görə etimadsızlıq mənasında işlənir. Həmçinin *impiçment* sözü Qərb ölkələrində dövlət başçısı və yüksək rütbəli şəxslərin fəaliyyətinə etimadsızlıq göstərmək mənasında ictimai - siyasi məzmun kəsb edir [6]. *İntervü* termininin Azərbaycan dilindəki qarşılıqlığı kimi müsahibə sözü işlədilir. Lakin sosial mediada bu söz teleradio ilə yayımlanmaq üçün müxbir tərəfindən alınan fikir, məlumat mənasında da işləklilik qazanmışdır [7].

Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətlərində və izahlı lüğətlərdə qeyd olunan sözlərin işlənmə mənzərəsi aşağıdakı kimidir: “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğət”ində belə terminlər işlədilməmişdir. “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğət”ində (2021) isə həmin terminlərin hamısı əks olunur: *gender*

(s.232), *holding* (s.265), *imeyl* (s.290), *imic* (s.290), *imicmeyker* (s.200), *impiçment* (s.291), *intervü* (s.296). “Azərbaycan dilinin izahlı lüğət”nin I cildində bunlardan ancaq *impiçment* termini işlənmişdir. “Yeni alınma sözlər lüğəti”ndə qeyd olunan sözlər bütünlüklə işlədilmişdir: *gender* (s.131), *holding* (s.142), *imeyl* (s.148), *imic* (s.148), *imicmeyker* (s.150), *intervü* (s.156). “İzahlı ictimai-siyasi terminlər lüğəti”ndə isə mənzərə budur: *gender* (s.95), *imic* (s.123), *imicmeyker* (s.123), *impiçment* (s.124). “Jurnalistika terminləri lüğəti”nə qeyd olunan sözlərdən aşağıdakılar düşmüşdür: *gender* (s.66), *imeyl* (s.66), *imic* (s.86), *imicmeyker* (s.860), *intervü* (s.98). “Mediada işlənən alınma sözlər”in izahlı lüğətində aşağıdakı sözlər qeydə alınmışdır: *gender* (s.82), *holding* (s.86), *imeyl* (s.90), *imic* (s.90), *imicmeyker* (s.91), *impiçment* (s.91). “Məktəblinin alınma sözlər lüğəti”nə aşağıdakılar daxil edilmişdir: *gender* (s.93), *holding* (s.97), *imic* (s.148), *imicmeyker* (s.103), *impiçment* (s.104), *intervü* (s.110). “Yeni sözlər və yeni mənalar lüğəti”ndə isə aşağıdakılar qeydə alınmışdır: *gender* (s.111), *holding* (s.119), *impiçment* (s.124).

K başlanğıçlı terminlər: Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətlərində və izahlı lüğətlərində ingilis dilinə məxsus *k* başlanğıçlı ictimai – siyasi terminlərdən aşağıdakı kimi nümunələrin qeydə alınması müşahidə edilir: *konfrantasiya* [confrantation - qarşıdurma], *konsalting* [consulting - məsləhətləşmək], *konsensus* [consensus – ümumi, ictimai rəy], *konsorsium* [consortium- birgə, kollektiv razılıq], *kontakt* [contactus- əlaqə], *konspirologiya* [conspiracy- yekdillik], *kontent* [content- məlumat məzmunu], *korrupsiya* [korruption- vəziə səlahiyyətini aşmaq] və s.

Qeyd olunan bu sözlərin hər birinin özünəməxsus ictimai – siyasi mənə xüsusiyyətləri vardır. *Konfrantasiya* termini müəyyən ciddi məsələlərin həllində qarşıdurma baş verməsinə görə ictimai-siyasi mənə bildirir [8]. *Konsalting* termini geniş iqtisadi əlaqələr üzrə məsləhətləşmə bildirməsi üzrə həm ictimai-siyasi və həm də iqtisadi anlayış mühitinə daxil olur [9]. *Konsensus* termini iki və çoxtərəfli görüşlərdə ümumi rəyə gəlmək mənasında ictimai-siyasi məzmun bildirir [10]. *Konsorsium* termini böyük layihələrin baş tutmasında şirkətlərin birlik nümayiş etdirməsi mənasında ictimai-siyasi mənə bildirir [11]. *Konspirologiya* termini cəmiyyətlərə məxsus gizlilik, məxfilik bildirməsi üzrə ictimai-siyasi məzmun bildirir [12]. *Kontakt* termini subyektlərarası əlaqə yaratmaq mənasında ictimai-siyasi məzmun bildirir [13]. *Kontent* termininin ictimai-siyasi mənəsi ötürülən məlumatların məzmun sahəsi ilə əlaqədardır [14]. *Korrupsiya* termini dövlət məmurunun çirkli pul vəsaiti ilə bağlı təmasları mənasında ictimai-siyasi məzmun daşıyır [16].

Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətlərində və izahlı lüğətlərində göstərilən terminlərdən aşağıdakıların qeydə alınmasını görmək olur: “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”ndə (1975) *konsorsium* (s.310), *konspirasiya* (konspirologiya) (s.310) və *korrupsiya* (s.311) terminləri qeydə alınmışdır. “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”ndə (2021) *konfrontasiya* (s.334), *konsalting* (s.334), *konsensus* (s.335), *konsorsium* (s.335), *konspirologiya* (s.335), *kontakt* (s.335), *kontent* (s.336), *korrupsiya* (s.338) terminlərinin hamısı qeyd olunmuşdur. “İzahlı ictimai-siyasi terminlər lüğəti”ndə qeydə alınan terminlər isə aşağıdakılardır: *konfrontasiya* (s.147), *konsalting* (s.148), *konsensus* (s.149). “Azərbaycan dilinin izahlı lüğət”nin I cildində bu terminlərdən qeydə alınanları bunlardır: *konsorsium* (s.732), *kontent* (s.733), *kontakt* (s.733), *korrupsiya* (s.733). “Yeni sözlər və yeni mənalar lüğəti”ndə isə *konsalting* (s.139) termini qeydə alınmışdır. “Yeni alınma sözlər lüğəti”ndə göstərilən terminlərin bütünlükdə qeydə alınması müşahidə edilir: *konfrontasiya* (s.180), *konsalting* (s.181), *konsensus* (s.181), *konsorsium* (s.182), *kontakt* (s.183), *kontent* (s.184), *korrupsiya* (s.187). “Məktəblinin alınma sözlər lüğəti”ndə: *konfrontasiya* (s.126), *konsensus* (s.127), *konsorsium* (s.127), *konspirasiya* (konspirologiya) (s.127), *kontakt* (s.128), *korrupsiya* (s.132) terminləri qeydə alınmışdır. “Jurnalistika terminləri lüğəti”ndə həmin terminlərdən heç biri qeydə alınmamışdır. “Mediada işlənən alınma sözlər” lüğətinə *konfrontasiya* (s.114), *konsalting* (s.114), *konsensus* (s.114), *konsorsium* (s.115), *konspirasiya* (konspirologiya) (s.116), *kontakt* (s.116), *korrupsiya* (s.116) terminləri daxil edilmişdir.

Q, l, m başlanğıçlı terminlər: Bu sistemə daxil olan terminlərə dair aşağıdakı kimi nümunələri misal göstərmək olar: *qanqster* [gangster – cinayətkar aləmin üzvü], *lider* [leader- başçı, rəhbər], *lobbi* [lobby- qalereya, dəhliz], *media* [media-vasitəçi], *menecer* [manager- idarə edən], *mentalitet* [mentalitet – ağıl, düşüncə], *missiya* [mission- göndəriş], *moderator* [moderator- nəzarət edən, tənzimləyən], *monitorinq* [monitoring - nəzarətçi] və s.

Bu terminlərin ictimai-siyasi məzmunu ingilis dili mənbələrinə görə aşağıdakı anlayışlar üzrə

müəyyən edilir: *qanqster* termini kriminal aləmin üzvü mənasında [15], *lider* sözü ideya- siyasi rəhbər [17], *lobbi* sözü cəmiyyətin müəyyən dairələrinin maraqlarını müdafiə edən təşkilat [18], *media* sözü kütləvi informasiya vasitəsi vəzifəsini yerinə yetirmək [19], *menecer* sözü idarəetmənin təşkilatçısı [20], *mentalitet* sözü milli ənənə və düşüncə tərzinin ifadəsi mənasında [21], *mismiya* sözü müəyyən strateji sahədə göstərilən fəaliyyət [22], *moderator* sözü hər hansı işgüzar kommunikasiya ilə bağlı tədbirdə təşkilatçılıq və nəzarət yaratmaq [23], *monitorinq* sözü müəyyən ictimai fəaliyyət sahələrindəki dinamikanın öyrənilməsi mənasında [24] ictimai-siyasi məzmun daşıyır. Göstərilən ictimai-siyasi terminlərin Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğətlərində və digər izahlı lüğətlərdə əks olunma mənzərəsi aşağıdakı kimidir. “Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğəti”ndə (1975) *lider* (s.342), *lobbi* (s.343), *missiya* (s.365), *moderator* (s.367); “Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğəti”ndə (2021) *qanqster* (s.359), *lider* (s.410), *lobbi* (s.412), *media* (s.424), *menecer* (s.426), *mentalitet* (s.426), *missiya* (s.447), *moderator* (s.449), *monitorinq* (s.450); “İzahlı ictimai-siyasi terminlər lüğəti”ndə: *lider* (s.183), *lobbi* (s.184), *missiya* (s.200), *monitorinq* (s.203), “Azərbaycan dilinin izahlı lüğət”nin III cildində: *lider* (s.263), *lobbi* (s.267), *media* (s.301), *mentalitet* (s.305), *moderator* (s.381), *monitorinq* (s.383), “Yeni sözlər və yeni mənalar lüğəti”ndə: *media* (s.161), *menecer* (s.164), *mentalitet* (s.165), *moderator* (s.172), *monitorinq* (s.174); “Yeni alınma sözlər lüğəti”ndə: *qanqster* (s.194), *lider* (s.203), *lobbi* (s.206), *media* (s.220), *menecer* (s.226), *mentalitet* (s.227), *missiya* (s.232), *moderator* (s.233), *monitorinq* (s.265); “Mediada işlənən alınma sözlər lüğəti”ndə *qanqster* (s.125), *lider* (s.130), *lobbi* (s.132), *media* (s.139), *menecer* (s.140), *mentalitet* (s.141), *missiya* (s.144), *moderator* (s.146), *monitorinq* (s.147); “Jurnalistika terminləri lüğəti”ndə *lobbi* (s.134), *media* (s.140), *mentalitet* (s.146), *moderator* (s.156), *monitorinq* (s.157); “Məktəblinin alınma sözlər lüğəti”ndə *qanqster* (s.136), *lider* (s.143), *lobbi* (s.144), *media* (s.150), *menecer* (s.151), *mentalitet* (s.152), *missiya* (s.155), *monitorinq* (s.157) sözlər qeydə alınmışdır.

N, r, ç, s, t başlanğıclı terminlər: Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğətlərində və izahlı lüğətlərdə göstərilən hərf başlıqları altında ingilis dilinə məxsus aşağıdakı kimi ictimai-siyasi məzmunlu terminlərin qeydə alındığı müşahidə edilir: *nyusmeyker* [newsmaker - xəbərdarlıq], *piar* [public relations – ictimaiyyətlə əlaqə], *publika* [public – xalq, kütlə], *respondent* [respond – sorquya cavab], *reyting* [rating], *sammit* [summit - yüksəklik], *spiker* [speaker – danışan, natiq], *sponsor* [sponsor – zəmin, xeyriyyə], *tender* [dender- xidmət göstərmə] və s.

İngilis dili mənbələrində həmin terminlərin ictimai-siyasi məzmununu aşağıdakı kimi göstərilir: *nyusmeyker* sözü *media* üçün xəbər qaynağı [32], *piar* sözü dövlət və ya ictimaiyyətlə informasiya əlaqəsi [33], *publika* sözü müxtəlif sosial qrupların məcmusu [25], *respondent* sözü seçkilərdə anket sorğularına cavab vermək [26], *reyting* sözü sosioloji rəy sorğusu [27], *sammit* sözü dövlət və hökumət başçılarının ali yığıncağı [28], *spiker* sözü parlament sədri [29], *sponsor* sözü ictimai və mədəni-kütləvi tədbirlərdə xeyriyyəçi [30], *tender* sözü məhsul istehsalı sahəsində xidmət göstərilmə [31] anlayışı üzrə. Bu terminlərin lüğətlərdə əks olunma göstəricisi aşağıdakı kimidir: “Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğəti”ndə (1975): *spiker* (s.461), *tender* (s.477); “Azərbaycan dili orfoqrafiya lüğəti”ndə (2021): *piar* (s.507), *publika* (s.521), *respondent* (s.532), *reyting* (s.533), *sammit* (s.545), *spiker* (s.578), *sponsor* (s.579); “İzahlı ictimai-siyasi terminlər lüğəti”ndə: *piar* (s.230), *spiker* (s.312), *sponsor* (s.312), *tender* (s.326); “Yeni alınma sözlər lüğəti”ndə: *nyusmeyker* (s.245), *piar* (s.264), *publika* (s.285), *respondent* (s.296), *reyting* (s.277), *sammit* (s.300), *spiker* (s.320), *sponsor* (s.320), *tender* (s.342); “Məktəblinin alınma sözlər lüğəti”ndə: *piar* (s.174), *publika* (s.185), *respondent* (s.193), *reyting* (s.193), *sammit* (s.196), *spiker* (s.207), *sponsor* (s.207), *tender* (s.219); “Jurnalistika terminləri lüğəti”: *nyusmeyker* (s.171), *piar* (s.186), *reyting* (s.206), *spiker* (s.225), *sponsor* (s.225); “Mediada işlənən alınma sözlər”: *nyusmeyker* (s.154), *piar* (s.166), *publika* (s.180), *respondent* (s.191), *reyting* (s.192), *sammit* (s.195), *spiker* (s.207), *sponsor* (s.207), *tender* (s.221); “Azərbaycan dili izahlı lüğəti”, IV cild: *sammit* (s.32), *spiker* (s.152), *sponsor* (s.152), *tender* (s.278); “Yeni sözlər və yeni mənalar lüğəti”: *piar* (s.190), *respondent* (s.218), *reyting* (s.222), *tender* (s.248).

Nəticə

Aparılan qarşılaşdırmadan və təhlillərdən görüldüyü kimi, lüğətlərdə terminlər qeyri-bərabər şəkildə qeydə alınmışdır. Bu Azərbaycan dilinə keçən ingilis mənşəli terminlərin ayrı-ayrı üslublarda işlənməsi ilə bağlı olsa da həm də keçid prosesinin özünün intensivliyi ilə də bağlıdır. Belə ki, bir

lüğət hazırlanıb başa çatdıqdan sonra sözlər yenə də axınla gəlir və yeni hazırlanan başqa lüğətlərə düşür. Əlbəttə ki, xarici sözlərin sözlərin ucdantutma lüğətlərə daxil edilməsi o qədər də məqsədyönlü deyildir. Lakin alınan terminlər beynəlxalq əhəmiyyətli olduğu üçün dildə də icbari olaraq işlədilir. Elə terminlər vardır ki, onların Azərbaycan dilində qarşılığını işlətmək mümkündür. Məsələn, *reyting* əvəzinə *nüfuz*, *publika* əvəzinə *xalq*, *kütlə*, *sponsor* əvəzinə *xeyriyyəçi*, *lider* əvəzinə *rəhbər* kimi sözləri işlətmək olar və müəyyən məqamlarda əlbəttə ki, işlənir. Lakin yeni alınmalar məzmunca beynəlxalq əhəmiyyət daşıdığından yazıda və hətta şifahi dildə də belə terminlərin işlədilməsinə xüsusi bir meyillilik yaranır.

ƏDƏBİYYAT

Azərbaycan dili lüğətləri:

1. “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”. Bakı, Elm, 2021, 756 s.
2. “Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti” 4 cildə, I c.; Bakı, Şərq-Qərb, 2006, 744 s.
3. “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”. Bakı, Elm, 1975.
4. “Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti” 4 cildə, III c.; Bakı, Şərq-Qərb, 2006, 672s.
5. “Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti” 4 cildə, IV c.; Bakı, Şərq-Qərb, 2006, 712s.
6. Məmmədli İ və başqaları. “Yeni sözlər yeni mənalar lüğəti”, Bakı, Elm və təhsil, 2016, 269 s.
7. Məhərrəmli Q., Şıxlı E. “Jurnalistika terminləri lüğəti”, Bakı, Altun kitab, 2016, 272 s.
8. Məhərrəmli Q. Mediada işlənən alınma sözlər. İzahlı lüğət. Bakı, Elm, 2008, 256 s.
9. Məhərrəmli Q., İsmayılov R. “Məktəblinin alınma sözlər lüğəti”, Bakı, Altun kitab, 2014, 240 s.
10. Sadıqova S və başqaları. “İzahlı ictimai-siyasi terminlər lüğəti”. Bakı, Zərdabi Nəşr MMC nəşriyyatı, 2023, 360 s.

İnciliscə mənbələr:

1. E-mail. Definitions of e-mail. www.vocabulary.com/dictionary/e-mail.
2. Gender definition and meaning/Collins English Dictionary www.collinsdictionary.com/dictionary/english/gender.
3. Holding. Meaning of holding in English.[dictionary.cambridge.org /dictionary /english/holding](http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/holding).
4. Image definition and meaning. [www.marriam-webster.com/ dictionary/image](http://www.marriam-webster.com/dictionary/image).
5. İmace-maker definition and meaning. www.collinsdictionary.com /dictionary /english/image-maker.
6. İmpeachment./Definition, Process, History and facts. www.britanica.com/topic/ imreaciment.
7. İterview. Definition and Meaning. www.merriam-webster.com/dictionary/ interview.
8. Confrontation/English meaning Cambridge Dictionary.dictionary.cambridge.org/dictionary/english/confrontation.
9. Consulting Definition and Meaning. www.merriam-webster.com/dictionary/ consulting.
10. Consensus. Definition and Meaning. www.dictionary.com/browse/ consensus.
11. Consortium English meaning-Cambridge Dictionary.dictionary.cambridge.org /ditcionary/english/ consortium.
12. Conspiracy. Meaning of conspiracy in English.dictionary.Cambridge /dictionary/english/ conspiracy.
13. Contactus. Meaning of contactus in English.dictionary.Cambridge /dictionary/english/ kontaktus.
14. Content Definition of Content. www.collinsdictionary.com/ dictionary /english/ content.
15. Cangster Definition and Meaning. www.merriam-webster.com/dictionary/ cangster.
16. Meaning of corruption in English.dictionary.Cambridge org/ditcionary/ corruption.
17. Meaning of leader in English. dictionary.cambridge.org /dictionary /english/ leader.
18. Meaning of lobby in English. dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ lobby.
19. Meaning of media in English. dictionary.cambridge.org/dictionary/ english/ media.
20. Meaning of manager in English. dictionary.cambridge.org/dictionary /english/ manacer.
21. Meaning of mentality in English. dictionary.cambridge.org/dictionary /english/ mentality.
22. Meaning of mssion in English. dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ mssion.
23. Meaning of moderator in English. dictionary.cambridge.org/dictionary /english/ moderator.
24. Meaning of monitoring in English. dictionary.cambridge.org/dictionary /english/ monitoring.
25. Meaning of publik in English.dictionary.cambridge/dictionary/english/public.

26. Meaning of respond in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ respondent.
27. Meaning of rating in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ rating.
28. Meaning of summit in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ summit.
29. Meaning of speaker in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ speaker.
30. Meaning of sponsor in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ sponsor.
31. Meaning of tender in English.dictionary. cambridge.org/dictionary/english/ tender.
32. Newsmaker. Definition of newsmaker. www. collins-dictionary.com /dictionary/english/ newsmaker.
33. Publik. Relations Meaning. Ty pes and Practical Examples. www.investopedia. com/terms/p/ public-relations-pr.asp.

**GDU Azərbaycan dili kafedrasının
dissertantı
E-mail:aytenbabayeva91@gmail.com*

Ayten Babayeva

SOCIAL AND POLITICAL TERMS BEGINNING WITH G, H, J, K, Q, L, N, R, Ç, S, T BELONGING TO THE ENGLISH LANGUAGE IN EXPLANATORY DICTIONARIES OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE

The vocabulary of the Azerbaijani language includes a large number of lexical-terminological units, including socio-political terms, different from the information space of the English language. The vast majority of such words and terms included in the Azerbaijani language are of English origin. Such words and terms of socio-political content have separate letter titles. It is practically convenient to compare the terms with those letter titles in explanatory dictionaries. In this case, it becomes possible to determine the inequality in the dictionaries more easily. When we examine, compare and analyze words and terms with socio-political content in dictionaries, it becomes clear that not all examples are the same as society. That is, it is possible not to find a word registered in one dictionary in another dictionary. This is due to the fact that not all dictionaries were published at the same time, of course. Later, recording socio-political terms in all dictionaries was not the main goal. Therefore, the comparison and analysis of the intended terms does not take place on a single line. Also, it should be taken into account that differences in terms of spelling norms in individual dictionaries are not an exception. For this, it is necessary to compare and analyze terms on the basis of examples in spelling dictionaries. The main source for the inclusion of social and political terms of English origin in the dictionaries of the Azerbaijani language is the language of the press.

Keywords: *dictionary, concept, acquisition, term, information*

Айтен Бабаева

СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ТЕРМИНЫ, НАЧИНАЮЩИЕСЯ С БУКВ G, H, J, K, Q, L, N, R, Ç, S, T, ОТНОСЯЩИЕСЯ К АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ТОЛКОВЫХ СЛОВАРЯХ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА

Лексика азербайджанского языка включает большое количество лексико-терминологических единиц, в том числе общественно-политических терминов, отличных от информационного пространства английского языка. Подавляющее большинство таких слов и терминов, вошедших в азербайджанский язык, имеют английское происхождение. Такие слова и термины общественно-политического содержания имеют отдельные буквенные названия. Практически удобно сравнивать термины с буквенными названиями в толковых

AHTARIŞLAR • RESEARCHES • ПОИСКИ

словарях. В этом случае становится возможным легче определить неравенство в словарях. Когда мы изучаем, сравниваем и анализируем слова и термины социально-политического содержания в словарях, становится ясно, что не все примеры совпадают с обществом. То есть можно не найти зарегистрированное в одном словаре слово в другом словаре. Это связано, конечно, с тем, что не все словари издавались одновременно. Позднее фиксация общественно-политических терминов во всех словарях уже не была основной целью. Поэтому сравнение и анализ предполагаемых терминов не происходит по одной строке. Также следует учитывать, что различия в орфографических нормах в отдельных словарях не являются исключением. Для этого необходимо сравнивать и анализировать термины на основе примеров в орфографических словарях. Основным источником включения общественно-политических терминов английского происхождения в словари азербайджанского языка является язык прессы.

Ключевые слова: *лексика, понятие, усвоение, термин, информация.*

Filologiya elmləri doktoru Akif İmanlı tərəfindən təqdim edilmişdir

İlk daxilolma tarixi: 25.09.2024
Son daxilolma tarixi: 20.10.2024